

TIEDOTUKSIA

OPINTOMATKA RUOTSIIN

Siirtolaisuusinstituutin edustajat, johtaja Olavi Koivukangas ja tutkimussihteeri Ismo Söderling tekivät Ruotsiin viisi päivää kestävästä seminaari- ja yhteistyomatkan 16.-22.10.1983 välisenä aikana. Vierailua varten oli Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto myöntänyt apurahan.

Matkan ensimmäisessä vaiheessa osallistuimme Örebrossa pohjoismaiseen muuttoliiketutkijoiden seminaariin "Nya vägar för invandrar- och minoritetsforskning". Järjestäjinä toimi tuolloin vielä epävirallinen yhdistys Nordiska Föreningen för Invandrar- och Minoritetsforskare (NOFIM). Koontumisen lopuksi pidettiin yhdistyksen perustava kokous, jonka hallitukseen valittiin Suomen edustajiksi Taisto Hujanen Tampereen yliopistosta ja Ismo Söderling Siirtolaisuusinstituutista. Yhdistys pyrkii kahden vuoden välein järjestämään vastaavia seminaareja. Seminaarin yhteydessä konsultoitiin yksityisissä neuvotteluissa myös Siirtolaisuusinstituutin tutkimustoimintaan liittyvistä asioista. Tällöin lähinnä EIFO:n edustajan kanssa alustavasti tarkasteltiin Siirtolaisuusinstituutissa suoritettavan paluumuuttotutkimuksen julkistamista.

Seminaarin jälkeen siirryimme Norrköpingiin, jossa yhden päivän ajan tutustuimme monipuolisesti maahanmuuttoviraston (Statens Invandrarverk, SIV) toimintaan. Ensiksi tiedotussihteeri Marie Andersson esitteli talon toimintaa, henkilökunnan rakennetta ja tehtäväkuvia. Tämän jälkeen dokumentaatio-osastolla Östen Svensson selosti monipuolisesti tietojen ATK-dokumentointia, joka maahanmuuttovirastossa on järjestetty todella nopeasti käyttäjiä palvelevaksi. Dokumentointi-osastolla on myös kirjasto, jossa erityisesti aikakauslehtien lukuisuus (n. 200) kiinnitti huomiota. Myös kirjaston yhteydet muihin vastaaviin laitoksiin olivat ajanmukaiset ja toimivat. Niinpä kirjasto saa Tuhkolmasta tiedon niistä muuttoliike-artikkeleista, jotka ovat sellaisissa lehdissä, jotka eivät tule kirjastoon.

Iltapäivä oli omistettu maahanmuuttovirastossa seminaariesitelmille. Aluksi Koivukangas selosti Siirtolaisuusinstituutin tavoitteita ja toimintaa, minkä jälkeen Söderling piti esitelmän Suomen muuttoliiketutkimuksen nykytilasta ja tulevaisuudesta (Migrationsforskning i Finland - forskningsinriktningen, aktuella resultat och Planerade projekt). SIV:n edustaja Tommy Holm käsitteli

esitelmässään Ruotsista suuntautuvaa paluumuuttoa. Hänen piakkoin ilmestyvässä tutkimuksessaan on mielenkiintoisella tavalla verrattu suomalaisen, jugoslaviaisten ja kreikkalaisten paluumuuttoa. Tuleva raportti antaa hyödyllistä informaatiota niistä erilaisista ongelmista, joita Ruotsilla on eri vähemmistöjen kanssa. Stig Kattilakoski kosketti esitelmässään pohjoismaisen muuttoliikkeen työmarkkinapoliittisia lähtökohtia. Ruotsissa on voimakasta tarvetta siirtolaistyöläisten jatko- ja täydennyskouluttamiseen. Toisaalta Ruotsin taloudellinen tilanne asettaa kehittämistoimille selvät rajat Kattilakosken mukaan.

SIV:stä siirryimme Norrköpingin kunnan siirtolaisvirastoon (Invandrarbyrå), jossa keskustelimme kunnan viranomaisten sekä paikallisten suomalaisten siirtolaisten edustajien kanssa. Toimiston edustajan Toivo Riihisaaren mukaan heidän toimintansa luonne on muuttunut ajan kuluessa selvästi, sillä tulkkipalveluja tarvitaan yhä vähemmän. Sen sijaan monimutkaisempien tehtävien lisääntyminen on luonut selviä haasteita viraston työntekijöille. Esimerkiksi paluumuuttoon liittyvä eläkeneuvonta on vaatinut viraston työntekijöiltä laajaa paneutumista kummankin maan eläkelainsäädäntöön. Norrköpingin Suomi-seuran puheenjohtajan Pentti Salonen mukaan paluumuuton voimakkuus on pahasti verottanut seuran aktiivisinta jäsenistöä. Niinpä noin 350 jäsenestä 45 on palannut Suomeen ja seuran urheilu- ja liikuntatoimen kannalta aktiivisimmat ovat olleet palanneiden joukossa. Tämä on merkinnyt seuran toiminnalle selvää takaiskua. Toinen polttava kysymys liittyy siirtolaislasten suomenkieliseen opetukseen. Vaikka kunnan suomenkielinen opetus ruotsalaisittain tarkasteltuna onkin huippuluokkaa, saatiin selvä kuva siitä, että hyvä tilanne ei ole tulevina vuosina itsestäänselvyys, vaan saavutetuista eduista on taisteltava jatkuvasti. Paikallisen sanomalehden suomenkielinen toiminta ja Vilho Pukkila otti voimakkaasti kantaa siirtolaisten oman lehden "Ruotsin Suomalaisen" lakkauttamiseen. Pukkilan mukaan lehden on elääkseen edustettava maan ruotsinsuomalaista vähemmistöä eikä liiton keskusjohtoa. Jos tämä hänen mukaansa olisi ymmärretty aikaisemmin, olisi voitu myös luottaa lehden levikin kasvamiseen ja siten myös hengissä pysymiseen. Kokonaisuutena ottaen Norrköpingin suomalaisten edustajien kanssa käyty keskustelu osoitti, että siirtolaisten ongelmat ovat

laajoja ja usein vaikeasti hallittavissa, mutta siirto-
laisten tietoisuus ongelmistaan ja halu niiden rat-
kaisemiseen on selvästi lisääntynyt.

Norrköpingistä siirryimme Tukholmaan, jossa
ensimmäiseksi keskustelimme Ruotsinsuomalaisten
Arkistossa arkistonhoitaja Erkki Vuonokarin kans-
sa. Arkistolla on suuria tilaan ja talouteen liittyviä
ongelmia, mutta toisaalta määrätietoisella työllä tie-
toisuus arkistosta on lisääntynyt. Tämä on merkin-
nyt sitä, että arkiston olemassaolo koetaan yhä vält-
tämättömämpänä ja olennaisempana ja sen tehtävät
ovatkin suuresti lisääntyneet. Tämän jälkeen vier-
ailimme Suomi-talon kirjastossa, Ruotsinsuoma-
laisessa koulutusneuvostossa ja Tukholman Suomi-
seurassa. Viimeksimainittu on suurissa taloudellisi-
sissa vaikeuksissa, sillä toimiston kaikki kolme
työntekijää ovat saaneet irtisanomisvaroituksen.
Tämä on valitettavaa, sillä Tukholman 60 000
suomalaisen yhteisten asioiden hoitoa on ilmeisesti
vaikeaa ja epätarkoituksenmukaista hoitaa vapaa-
ehtoisin voimin. Suomi-seuran edustajan kanssa
keskustelimme myös Botkyrkan siirtolaisopperan
Suomen vierailuun liittyvistä asioista.

Seuraavana tutustumiskontteena oli Tukhol-
man kulttuuritalon näyttely ”Det andra Amerika”,
jossa perehdyimme erityisesti Amerikan asut-
tamiseen ja siirtolaisuuteen liittyvään osastoon.
Näyttely esitteli mielenkiintoisella ja vaihtoeh-
toisella tavalla Amerikan asuttamista ja taloudel-
lista nousua, mm. ensimmäisiä käsinkirjoitettuja
orjien ostosopimuksia.

Näyttelystä siirryimme Ruotsin asuntohallituk-
seen, jossa keskustelimme Ruotsalais-suomalaisen
kulttuurirahaston puheenjohtajan, ylijohtaja Hans
Lövbeerin kanssa ruotsinsuomalaisten historian
kirjoittamisesta. Hänen suhtautumisensa asiaan oli
positiivinen ja kokonaisuutena ottaen Siirtolai-
suusinstituutin ajama asia meni eteenpäin. Alusta-
vasti sovittiin, että puheenjohtaja Löwbeer kutsuu
koolle Ruotsista ja Suomesta alan asiantuntijoita,
jotka pohtisivat tulevan projektin tieteellisiä läh-
tökohtia.

Viimeisenä matkapäivänä oli kaksi kohdetta.
Aamupäivällä tutustuimme Tukholman suomalai-
sen seurakunnan toimintaan pastori Urpo Kokko-
sen opastuksella sekä vierailimme seurakunnan

arkistossa, minkä todettiin tarjoavan mitä maini-
oimman tilaisuuden siirtolaisuustutkimuksen suo-
rittamiseen, sillä arkisto käsittää muuttotiedot vii-
meisten 90 vuoden aikana seurakunnan jäseniksi
tulleista. Vanhempi materiaali on siirretty Ruotsin
valtiorakistoon. Seurakunnan arkistomateriaali
suo myös hyvän mahdollisuuden selvittää paluu-
muuttoa, ketjumuuttoa (esimerkiksi Suomesta
Ruotsin kautta Pohjois-Amerikkaan) sekä pend-
lausta.

Matkan viimeisenä kohteena oli Ruotsinsuoma-
laisten Keskusliitto, jossa keskustelimme pääsiht-
teeri Tuomo Tirkkosen sekä koulutussihtteeri Mär-
ja-Riitta Ritanoro-Nivan kanssa. Pääsihtteeri Tirkko-
nen selvitti RSKL:n asemaa ja tehtäviä. Tässä yh-
teydessä keskusteltiin erityisesti liiton lehden
”Ruotsin Suomalaisen” mahdolliseen lopettamiseen
liittyvistä tekijöistä. Koulutussihtteeri Ritanoro-
Niva esitteli tuoreita mielipiteitä juuri ilmestynees-
tä Kouluylihallituksen entisen pääjohtajan Birgitta
Ulvhammarin selvityksetä, joka on suuntaa antava
Ruotsin järjestäessä tulevaisuudessa siirtolaistensa
kouluoloja. Selvityksessä nähtiin sekä myönteisiä
(mm. suomalaiset huomioitiin omana ryhmänä)
että negatiivisia (kuntia ei edelleenkään veloiteta
kaksikieliseen opetukseen) piirteitä. Koulutussiht-
teerin mukaan on oletettavaa, ettei lausuntokier-
roksenkaan jälkeen selvityksen keskeisin sisältö tu-
le muuttumaan.

Kokonaisuutena ottaen matka oli erittäin hyö-
dyllinen, sillä sen yhteydessä saatiin erittäin moni-
puolinen kuva suomalaisten siirtolaisten tämän-
hetkisistä elinoloista Ruotsissa. Samalla matkan
yhteydessä pystyttiin välittämään useassa eri yh-
teydessä suomalainen näkökulma siirtolaisuuden
keskeisiin kysymyksiin. Samoin Olavi Koivukan-
kaan Tukholman suomalaisen seurakunnan 450-
vuotisjuhlilla esittämää ajatusta Ruotsinsuomalais-
ten historian aikaansaamisesta tehtiin tunnetuksi
useassa eri yhteydessä. Matkan merkittävyyttä
korostaa sekin, että ajatus kyseisen historian ai-
kaansaamisesta tunnustettiin tärkeäksi ja otettiin
myönteisesti vastaan.

Olavi Koivukangas

Ismo Söderling

KANSAINVÄLINEN SIIRTOLAISUUSKONFERENSSI FINN FORUM III "FINNS IN NORTH AMERICA" 5.-8.9.1984 TURUSSA

Ensimmäinen amerikansuomalaista siirtolaisuutta käsittelevä konferenssi "The Finnish Experience in the Western Great Lakes Region: New Perspectives" pidettiin Duluthissa, Minnesotassa v. 1974. Tällöin tarkasteltiin ensimmäisen kerran kummallakin puolella Atlantia saavutettuja tutkimustuloksia, jotka koottiin myös konferenssin teemanimeä kantavaan julkaisuun, jonka toimittivat M. Karni, M. Kaups ja D. Ollila Jr.

Seuraava konferenssi järjestettiin Torontossa, Kanadassa v. 1979 ja sen pääjärjestäjänä toimi The Multicultural History Society of Ontario. Tämänkin konferenssin esitelmät on julkaistu kaksiosaisena teoksena "Finnish Diaspora I-II", toimittajana M. Karni.

Tutkijoiden välisissä keskusteluissa on käynyt ilmi, että viisivuotiskausittain pidettävän seurantakonferenssin tarve on ilmeinen. Ensi vuonna tulee kuluneeksi viisi vuotta Toronton kokoontumisesta, joten on jälleen aika järjestää amerikkalaisten, kanadalaisien ja suomalaisten tutkijoiden tapaaminen. FINN FORUM -84 järjestelytoimikuntaan on valittu seuraavat henkilöt: dos. William Copeland (Yhdysvaltain opetussää-

tiö), prof. Juha Pentikäinen (Helsingin yliopisto), prof. Kalevi Rikkinen (Suomi Seura ry), dos. Tom Sandlund (Åbo Akademi), Ahti Tolvanen (Helsinki, Kanadan edustaja), dos. Keijo Virtanen (dos. Reino Kero, dos. Auvo Kostiainen) (Turun yliopisto), prof. Pertti Virtaranta (Helsingin yliopisto). Toimikunnan puheenjohtajana on Olavi Koivukangas ja sihteerinä Hannele Hentula Siirtolaisuusinstituutista.

Konferenssin painopiste on amerikan- ja kanadansuomalaisten elinolosuhteiden ja historian kartoittamisessa. Alan keskeiset asiantuntijat tarkastelevat mm. Finntown-yhteisöjä, kansanperinnettä, kieltä, kirjallisuutta, identiteettikysymyksiä ja jälkeläisiä. Finn Forum -84 -konferenssin yhteydessä vietetään myös Siirtolaisuusinstituutin 10-vuotisjuhlaa Turun linnassa.

Yksityiskohtainen konferenssiohjelma ja tiedot käytännön järjestelyistä julkaistaan seuraavassa Siirtolaisuus-Migration -lehden numerossa. Asiasta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä Siirtolaisuusinstituuttiin jo tässä vaiheessa halutessaan tarkempia tietoja.